

บันทึก

เรื่อง ทารือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ (โลหะตะกั่วที่นำ
ตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามาหลอมและตะกั่วที่ได้จากการหลอมโลหะตะกั่ว
จากแบตเตอรี่เก่านั้น เป็นแร่ที่จะต้องอยู่ในความควบคุมหรือไม่)

กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ อก ๐๓๐๑/๑๙๓๙ ลงวันที่ ๒๗
มีนาคม ๒๕๓๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า กรมทรัพยากรธรณีรายงานว่ามีผู้
ประกอบกิจการโรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่าได้หาหรือว่า ตะกั่วที่ได้จากการหลอม
แบตเตอรี่เก่าและตะกั่วที่เกิดจากการหลอมแบตเตอรี่เก่าเป็นแร่อันมีไว้ในครอบครองเป็น
ความผิด หรือเป็นผลผลิตที่ได้จากกรรมวิธีของการโลหกรรมหรืออุตสาหกรรมอันได้รับการ
ยกเว้นหรือไม่ เจ้าหน้าที่ทรัพยากรธรณีผู้ปฏิบัติเรื่องนี้มีความเห็นเป็น ๒ ฝ่าย คือ

ฝ่ายที่หนึ่ง มีความเห็นว่า นิยามคำว่า “แร่” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ
แร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ให้ความหมายรวมถึงโลหะและตะกั่วที่ได้จากโลหกรรมด้วย โดยไม่ได้
กำหนดว่าโลหะนั้นมีขั้นตอนความเป็นมาจากการประกอบโลหกรรมแร่โดยตรงหรือมีขั้นตอน
ความเป็นมาจากการแปรสภาพของวัตถุดิบสำเร็จรูปโดยวิธีหลอมให้เป็นโลหะ ดังนั้น โลหะตะกั่วที่
ได้จากการนำตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามาหลอมย่อมถือว่าเป็นแร่ตามคำนิยามคำว่า “แร่” แล้ว
ส่วนตะกั่วที่ได้นั้น ตามคำนิยามคำว่า “ตะกั่ว” หมายถึงสารประกอบหรือสารพลอยได้อื่นใดที่เกิด
จากการประกอบโลหกรรม การนำตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามาหลอม สารประกอบที่ได้จากการ
หลอมตะกั่วคือตะกั่วออกไซด์ซึ่งเป็นสารชนิดอื่น แม้การหลอมจะไม่เข้าตามองค์ประกอบของ
นิยามคำว่า “โลหกรรม” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ แต่
ในทางวิชาการถือว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการประกอบโลหกรรมและพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.
๒๕๑๐ ก็มีได้กำหนดว่าสารประกอบหรือสารพลอยได้อื่นใดจากการประกอบโลหกรรมนั้น ต้อง
เป็นการประกอบโลหกรรมตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ดังนั้น ตะกั่วที่มีตะกั่วออกไซด์ซึ่ง
ได้จากการหลอมตะกั่วแบตเตอรี่เก่าจึงถือว่าเป็นแร่ตามนิยามคำว่า “แร่” แล้ว เมื่อโลหะตะกั่วที่
ได้จากการหลอมแบตเตอรี่เก่าและตะกั่วที่ได้จากการประกอบโลหกรรมหลอมตะกั่วแบตเตอรี่
เก่าเป็นแร่ หากการมีไว้ในครอบครองและการขนมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติ
แร่ พ.ศ.๒๕๑๐ กำหนดไว้ ผู้มีไว้และผู้ขนย่อมมีความผิด

ฝ่ายที่สอง มีความเห็นว่า แบตเตอรี่เก่าซึ่งมีแผ่นตะกั่วผสมพลวงเป็นส่วนประกอบนั้น เป็นผลผลิตทางอุตสาหกรรมที่ไม่อาจถือว่าเป็นแร่ตามนิยามของคำว่า “แร่”
ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ แม้ว่าแผ่นตะกั่วผสมพลวงนั้นจะทำด้วยโลหะตะกั่วก็ตาม
มิฉะนั้นผลผลิตทางอุตสาหกรรมอื่นที่เป็นเครื่องใช้ ภาชนะ เครื่องมือ เครื่องจักร วัสดุและ
อุปกรณ์ต่างๆ ที่ทำด้วยโลหะเหล็ก ตะกั่ว พลวง ทองแดง ทองคำ เงิน สังกะสี จะต้องถือเป็นแร่
ด้วย เพราะทำด้วยโลหะ แต่โดยข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติไม่อาจจะขยายความของคำว่า “โลหะ”

ตามคำนิยามของคำว่า “แร่” ให้รวมถึงโลหะที่เป็นวัตถุสำเร็จรูปหรือผลผลิตของอุตสาหกรรมได้เมื่อเป็นเช่นนั้น คำว่า “โลหะ” ของนิยามคำว่า “แร่” ย่อมจะหมายถึงโลหะที่ได้จากกรรมวิธีถลุงแร่หรือการทำแร่ให้เป็นโลหะโดยตรงเท่านั้น เมื่อแผ่นตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่าไม่ถือว่าเป็นแร่แล้ว แม้จะนำมาหลอมให้เป็นแท่งโลหะตะกั่วใหม่ก็ไม่อาจถือว่าเป็นแท่งโลหะตะกั่วที่หลอมได้นั้นเป็นแร่ ส่วนตะกั่วที่ได้จากการหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่านั้นก็ไม่สามารถถือว่าเป็นแร่ตามนิยามของคำว่า “แร่” เพราะการนำแผ่นตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามาทำให้เป็นโลหะโดยวิธีหลอม ไม่ถือว่าเป็นการประกอบโลหกรรมตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ เพราะ

(๑) แผ่นตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามิใช่แร่

(๒) วิธีหลอมตะกั่วดังกล่าว ไม่ถือว่าเป็นการถลุงแร่หรือทำแร่ให้เป็นโลหะเพราะตะกั่วจากแบตเตอรี่มิใช่แร่ ไม่ถือว่าทำโลหะให้บริสุทธิ์โดยวิธีหลอม ไม่ถือว่าเป็นการผสมโลหะโดยวิธีหลอม ไม่ถือว่าเป็นการผลิตโลหะสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปโดยวิธีหลอม

เมื่อตะกั่วที่ได้จากการหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามิใช่แร่ ดังนั้น การมีไว้ในครอบครองและการขนตะกั้วดังกล่าวจึงไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ แต่อย่างใด

กระทรวงอุตสาหกรรมเห็นควรเสนอเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยว่าโลหะตะกั่วที่นำตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามาหลอมและตะกั่วที่ได้จากการหลอมโลหะตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่า นั้น เป็นแร่ที่จะต้องอยู่ในความควบคุมตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ หรือไม่ และการนำโลหะตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่าหรือการนำวัตถุที่เป็นโลหะสำเร็จรูปอื่นไปหลอมใหม่ จะถือว่าเป็นการประกอบโลหกรรมตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อจะได้ถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพยากรธรณี) แล้วเห็นว่า ตามมาตรา ๔^๑แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ได้นิยามคำว่า “แร่” หมายความว่า

๑มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“แร่” หมายความว่า ทรัพยากรธรณีที่เป็นอนินทรีย์วัตถุ มีส่วนประกอบทางเคมีกับลักษณะทางฟิสิกส์แน่นอน หรือเปลี่ยนแปลงได้เล็กน้อย ไม่จำเป็นต้องถลุงหรือหลอมก่อนใช้หรือไม่ และหมายความรวมถึงดิน หิน น้ำมัน หินอ่อน โลหะและตะกั่วที่ได้จากโลหกรรม หินซึ่งกฎกระทรวงกำหนดเป็นหินประดับหรือหินอุตสาหกรรม และดินหรือทรายซึ่งกฎกระทรวงกำหนดเป็นดินอุตสาหกรรมหรือทรายอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงน้ำ เกลือสินเธาว์ ลูกรัง หิน ดินหรือทราย

ฯลฯ

ฯลฯ

“โลหกรรม” หมายความว่า การถลุงแร่หรือการทำแร่ให้เป็นโลหะด้วยวิธีอื่นใด และหมายความรวมถึงการทำโลหะให้บริสุทธิ์ การผสมโลหะ การผลิตโลหะสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปชนิดต่าง ๆ โดยวิธีหลอม หล่อ รีด หรือวิธีอื่นใด

ฯลฯ

ฯลฯ

“ตะกั่ว” หมายความว่า สารประกอบหรือสารละลายได้อินใดที่เกิดจากการประกอบโลหกรรม

ทรัพยากรธรณีที่เป็นอนินทรีย์วัตถุ มีส่วนประกอบทางเคมีกับลักษณะทางฟิสิกส์แน่นอนหรือเปลี่ยนแปลงได้เล็กน้อย ไม่ว่าจะต้องถลุงหรือหลอมก่อนใช้หรือไม่และหมายความรวมถึงถึง ถ่านหิน หินน้ำมัน หินอ่อน โลหะและตะกั่วที่ได้จากโลหกรรม หินซึ่งกฎกระทรวงกำหนดเป็นหิน ประดับหรือหินอุตสาหกรรม และดินหรือทรายซึ่งกฎกระทรวงกำหนดเป็นดินอุตสาหกรรมหรือ ทรายอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงน้ำเกลือสินเธาว์ ลูกแร่ หิน ดินหรือทราย โดยไม่ได้กำหนดว่า โลหะนั้นเกิดจากธรรมชาติโดยตรงหรือมีขั้นตอนความเป็นมาจากการแปรสภาพของวัตถุสำเร็จรูป โดยวิธีหลอมให้เป็นโลหะ แต่เมื่อพิจารณานิยามคำว่า “โลหกรรม”^๒ หมายความว่า การถลุงแร่ หรือการทำแร่ให้เป็นโลหะด้วยวิธีอื่นใด และหมายความรวมถึงการทำโลหะให้บริสุทธิ์ การ ผสมโลหะ การผลิตโลหะสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปชนิดต่าง ๆ โดยวิธีหลอม หล่อ รีด หรือวิธีอื่น ใด แล้ว จะเห็นได้ว่า “โลหะ” ในคำนิยามของ “แร่” มิได้จำกัดเฉพาะโลหะที่ได้จากสินแร่โดยตรง เท่านั้น หากแต่ให้หมายความรวมถึงสิ่งที่เป็นโลหะแล้วนำมาทำให้บริสุทธิ์ หรือนำมาผสมหรือ ผลิตให้เป็นโลหะสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปชนิดต่าง ๆ โดยวิธีหลอม หล่อ รีด หรือโดยวิธีอื่นใด ด้วย ดังนั้น ตะกั่วออกไซด์หรือตะกั่วซึ่งเป็นสารชนิดอื่นซึ่งได้จากการประกอบโลหกรรมจึงเป็น แร่ชนิดหนึ่งด้วย และเมื่อพิจารณามาตรา ๑๒๐^๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ประกอบกับ ข้อ (๒)^๔ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๖ (พ.ศ.๒๕๑๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ แล้ว จะเห็นได้ว่า การประกอบโลหกรรมที่อยู่ในความควบคุม ได้แก่ การประกอบโลหกรรม แร่ทุกชนิดหรือการทำแร่ให้เป็นโลหะด้วยวิธีอื่นใด รวมทั้งการทำโลหะให้บริสุทธิ์หรือการผลิต เหล็กกล้า ไม่ว่าจะปริมาณการผลิตขนาดใด ดังนั้น โลหะตะกั่วที่นำตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามา หลอมและตะกั่วที่ได้จากการหลอมโลหะตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่า นั้น จึงเป็นแร่ และการนำโลหะ ตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่าหรือการนำวัตถุที่เป็นโลหะสำเร็จรูปอื่นไปหลอมใหม่ ถือว่าเป็นการ ประกอบโลหกรรม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

รม

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^๓มาตรา ๑๒๐ การประกอบโลหกรรมแร่ชนิดใด ปริมาณการผลิตขนาดใดและโดยกรรมวิธีใด จะให้อยู่ในความควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

^๔ข้อ ๒ การประกอบโลหกรรมที่อยู่ในความควบคุม คือ การประกอบโลหกรรมแร่ทุกชนิด โดยกรรมวิธีถลุงแร่ หรือการทำแร่ให้เป็นโลหะด้วยวิธีอื่นใด รวมทั้งการทำโลหะให้บริสุทธิ์ หรือการผลิต เหล็กกล้า ไม่ว่าจะปริมาณการผลิตขนาดใด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กรกฎาคม ๒๕๓๒